

9.8.2018

RECOVERY-ORIENTAATIO -TOIPUMISORIENTAATIO

Toipumisorientaatio Päijät-Hämeen sosiaalipsykiatrisessa säätiössä

Päijät-Hämeen sosiaalipsykiatrinen säätiö (jatkossa säätiö) kehittää toipumisorientaation (Recovery orientated approach) perustuvia palveluita mm. yhteistyössä Suomen sosiaalipsykiatristen yhteisöjen keskusliitto SSYK:n kanssa. Säätiö edistää toipumisorientaation jalkautumista työntekijöiden työotteeseen, palveluihin ja toimintamalleihin yhdessä muiden suomalaisten sekä kansainvälisten toimijoiden kanssa. Säätiöllä on toipumisorientaatioon perustuva *kuntoutusohjelma*, joka sisältää toipumisorientaation periaatteet, työmenetelmät, työvälineet sekä palvelulupaukset.

Säätiö haluaa edistää myös asiakkaiden toipumisorientaation tuntemusta. Tämä tarkoittaa sitä, että asiakasta ohjataan hänen toipumisen ja kuntoutumisen prosessissa läpinäkyvästi toipumisorientaation periaatteiden mukaisesti. Säätiö on tutustunut yhdessä SSYK:n jäsenorganisaatioiden kanssa eurooppalaisiin toipumisorientaatioon perustuviin mielenterveys- ja päihdepalveluihin ja jakaneet vaikuttavuuden arvioinnin välineitä yhdessä kansainvälisten kontaktiemme kanssa. Yhteinen kehittäminen jatkuu.

Toipumisorientaatio on vaikuttava vaihtoehto perinteiselle kuntoutus - orientaatiolle. Toipuminen ei tarkoita paranemista (vrt. perinteinen lääketiede), eikä paluuta aikaan ennen sairastumista vaan uuden itselle merkityksellisen elämän luomista. Toipumisorientaatioon perustuvilla palveluilla on saatu merkittäviä tuloksia mm. Britanniassa, Hollannissa, Tanskassa ja Tsekeissä. Toipumisorientaation keskiössä ovat merkityksellinen elämä, identiteetti, usko ja toivo, osallisuus ja ihmissuhteet sekä valtaistuminen (empowerment).

Arvot ja teesit, jotka ohjaavat työntekijöidemme työtettä ovat valtaistaminen, asiakaslähtöisyys, avoin dialogi sekä usko ja toivo. Valtaistamiseen liittyy henkilön itsemääräämisoikeuden ja vastuunoton tukeminen. Asiakaslähtöisyydessä asiakkaan näkökulma on yhteistyön lähtökohta. Avoimen dialogin kautta asiakkaan osallisuus omien asioidensa hoitoon toteutuu parhaiten. Dialogissa pyritään myös pitämään yllä asiakkaan uskoa mahdollisuuksiinsa muuttaa halutessaan elämänsä kulkua ja oppia kokeilemisen kautta. (Onken 2007, Slade 2010, Roberts-Wolfson 2004, Nordling 2014)

Toipumisorientaation määritelmiä

- ▶ Recovery - Useimmissa suomennoksissa käännetty Toipuminen
- ▶ Ei tarkoita parantumista eikä oireiden loppumista (vrt. perinteinen lääketieteen malli)
- ▶ Ei tarkoita paluuta aikaan ennen sairastumista vaan uuden subjektiivisesti merkityksellisen elämän luomista
- ▶ Tukee palvelunkäyttäjän henkilökohtaista ja ainutlaatuista kuntoutumista, joka tarkoittaa hänen subjektiivista kokemusta selviytymisestään sairaudesta ja tämän oireiden kanssa

9.8.2018

- ▶ Jokaisen henkilökohtainen prosessi, jossa kyse on matkasta ei niinkään päämäärästä
- ▶ Palvelunkäyttäjä on subjekti, toimija, joka itse ottaa vastuuta omasta elämästään
- ▶ Toipumisorientaation tarkoituksena on auttaa ja tukea palvelunkäyttäjää löytämään omat unelmansa ja päämääränsä ja sitten luoda valmiuksia sille, että hän voisi ne saavuttaa (ammattilaisten taidot ja osaaminen)
- ▶ Asiakaslähtöisyys: palvelua käyttävä henkilö on keskipisteenä ja yhteistyön lähtökohtana
- ▶ Ammatilliset: kuntouttava työote palveluohjauksen suuntaan (tarpeellisten resurssien järjestäminen: vaihtoehtoja, tietoa ja taitoa, verkostotyötä).

(Onken 2007, Slade 2010, Roberts-Wolfson 2004, Nordling 2014)

Toipumisen kulmakivet

- ▶ Toivo
- ▶ Osallisuus
- ▶ Toimijuus
- ▶ Kohtaaminen.

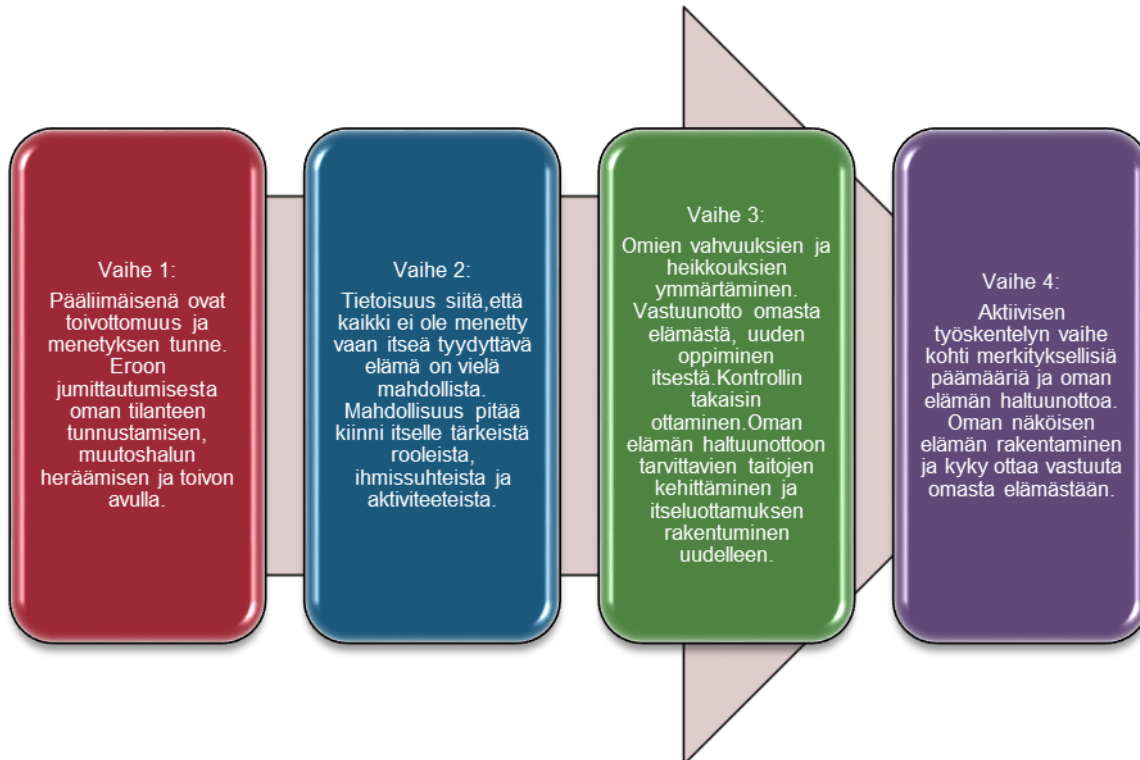
Toipumisen kulmakivet (Nordling 2014, Slade 2010, Anthony 1993)

Kuvio 1. Toipumisen kulmakivet (Anthony 1993; Slade 2008; Falk&Kurki 2013; Nordling 2014)

9.8.2018

Toipumisprosessin vaiheet

Kuvio 2. Palvelunkäyttäjän oman elämän haltuunoton prosessikuvaus mukailien (Anthony1993; Slade 2008; Falk& Kurki 2013; Niemelä1999, Palo-oja 2014)

Toipumisorientaation mukaiset vahvistamisen ja yhteisen työskentelyn alueet

”CHIME”	– “Soittokello” (Social Recovery Net SRN, Scotland 2017)
CONNECTEDNESS	– Relationships, Social groups – IHMISUHTEET, VERKOSTOT
HOPE	– “What can I do” – TOIVO JA USKO
IDENTITY	– “Rehabilitee” – “Service user” – “Consumer” – “Citizen” – “Me” – IDENTITEETTITYÖ
MEANINGFUL LIFE	– and purpose for life – “Good life for me”- MIELEKÄS ELÄMÄ
EMPOWERMENT	– Shifting Power to people – “goals and roles” – “barriers and concerns” – VALTAISTUMINEN

9.8.2018

Palvelulupaukset

Säätiö on toiminnassaan sitounut MPNetin laatimiin, toipumisorientaatioon perustuviin palvelulupauksiin:

TOIVO - Sinun unelmistasi ja toiveistasi tulee yhteisiä tavoitteitamme ja työskentelemme yhdessä niiden toteuttamiseksi. Kannustamme sinua löytämään ja toteuttamaan niitä sekä kokeilemaan uusia asioita elämässäsi.

TOIMIJUUS - Sinun näkemyksesi ja kokemuksesi on yhteistyömme lähtökohtana. Kuulemme sinua ja olemme kiinnostuneita sinun tarinastasi sellaisena kuin haluat sen kertoa.

OSALLISUUS - Sinä päätät. Etsimme yhdessä tietoa, pohdimme kanssasi päätösten seurauksia ja autamme sinua vaihtoehtojen löytämisessä.

KOHTAAMINEN - Sinä olet tärkeä juuri sellaisena kuin olet. Puhumme sinun kanssasi, emme sinusta. Tuemme sinua löytämään merkityksellisiä rooleja ja toimintamahdollisuuksia lähiyhteisöissä ja yhteiskunnassa kansalaisena. Saat vertaistukea ja voit toimia vertaistukena halutessasi.ⁱ

ⁱ MPNet-Verkosto toimi vuosina 2010-2018. Verkostoon kuului 37 jäsenorganisaatiota tai -yhteisöä ja se perustettiin Mielen terveyden keskusliitossa MTKL. Verkoston tavoitteena oli mielen terveys- ja päihdeongelmia kohdanneiden ihmisten elinolojen, työllisyyden sekä asumisen ja siihen liittyvien palvelujen parantaminen yhteistyön ja vaikuttamisen keinoin.